

Això del “capitalisme”

per Josep Maria Uyà, doctor en filologia i ensenyant

EL PUNT AVUI, 6 d'agost de 2014

Vostès diran el que vulguin, que ja sé que molts no veuen altre sistema al món, però això del “capitalisme” és un invent de molt baixa estofa. I com més creix, més es podreix tota versemblança de sistema social i humà. Durant els anys de la seva fundació, feien treballar nens de vuit i nou anys, a Anglaterra mateix. Un cop l'obrerisme va treure el cap, ho van anar traslladant als països perifèrics (del sistema, és clar), i en aquests moments reben a l'Àfrica, l'Índia, la Xina i països satèl·lits, però com una jugada doble, car, a mesura que en aquests llocs resulta insostenible l'explotació, el sistema financer internacional crea una crisi a les metròpolis i aconsegueix reduir a la meitat els sous. Amb l'aparició del comunisme estalinista, les “democràcies” es van vestir amb pell de be, fins que el 1989 van assolir el seu objectiu, ser l'únic sistema econòmic planetari. La socialdemocràcia resultant de la guerra freda va ser ràpidament assaltada i capolada pels neoliberals (Reagan/Thatcher), i increïblement assumida pels socialistes (Mitterrand, Felipe, Blair ...), fins que ja en els 2000, l'assalt a les conquestes socials no es va dissimular, de manera que ara el govern alemany i de la Unió Europea mateixa resulta d'una coalició entre “populars” i “socialistes”, que tenen ja el mateix model econòmic (per tant, social).

Tot plegat neix d'una llei de ferro: la comoditat materialista tecnològica, que permet la creació d'un “mercat universal”, que funciona amb diners. I ningú amb dos dits de front vol estar fora de la comoditat material i tècnica. Però no és només que no hi vulguis ser aliè, sinó que el sistema t'hi inclou si no vols per força. Tots els intents de vida alternativa no són altra cosa que “estratègies de la calma” de sectors cansats o més idealistes. La fugida al camp de molta gent jove, ara a més a més empenya per la falta de feina a les ciutats, no resol res, perquè de món rural, de fet, ja no en queda: allí ja tothom viu com a la ciutat. I aquesta llei de ferro es basa en una llei zero, o institut de supervivència exacerbada per acumulació de béns, que es diu “usura”, i que no té res a veure amb la riquesa de les antigues nobleses, aquelles que es van fundar en temps immemorials basades en l'acumulació de propietats, l'esclavatge i el vassallatge, producte d'una violència directa, i que amb el temps va produir una diferenciació social tan notabilíssima que realment semblava que d'humans n'hi hagués de dos tipus, amb diferents colors de sang. No, l'acumulació de diner del capitalista no és directa i de classe, sinó indirecta i vergonyant, i neix amb la creació d'una nova classe social, ja engendrada des dels interiors de les societats feudals, però engrandida i creadora de la modernitat atea i racionalista, que és la burgesia. I tot el poder del burgès són els diners. Ni la cultura, ni l'origen ni la religió ni l'edat ni la noblesa dels pocs, o aristocràcia, el proveeixen de poder; només el diner. I essent, doncs, el diner una cosa per ella mateixa freda i sense qualitats, el poder del burgès és igualment fred i sense qualitats. D'aquí que el capitalisme, per més còmoda i luxosa que ens pugui fer la vida, no té ànima, car és emocionalment indiferent, i a la llarga, necessàriament vulgar, car no conté cap estat espiritual ni imaginatiu: el burgès només hi entén d'art comercialitzat, i l'artista vertader no pot créixer en l'àrida estepa capitalista, només els venedors de fum.

Així que resulta que l'única virtut que pot tenir el burgès és haver fet diners de manera honorable, o sigui, sense engany, o en qualsevol cas, sense més engany que el legal, aquell que la pròpia democràcia burgesa ha legislat en favor del burgès, cosa molt normal dins aquest sistema polític, on la democràcia està literalment segrestada per les forces econòmiques, o sigui el poder, tal com es pot veure últimament arreu, i sense cap mena de rubor. Però haver fet diners honorablement és molt difícil, car el capitalisme és, realment, una selva, un territori sense llei. Encara més, molts consideren que si hi hagués realment llei, no hi hauria capitalisme. L'existència de paradisos fiscals i l'evasió fiscal ho demostren a bastament. Per tant sempre hi ha corrupció. I entre els mediterranis, que no tenim ètica calvinista, corrupció generalitzada. També a casa nostra, sobretot entre la gent de missa de dotze, com els Pujol Ferrussola.

Vostès diran el que vulguin, però amb els meus amics, d'adolescents, ja ho dèiem: la culpa és del sistema. I encara ho crec. Només caldria girar la brúixola ètica, i socialitzar de veritat, però per a fer això es necessiten una alçada de mires i una noblesa que el burgès no posseirà mai.